

Lespakket Achterhoeks

Kikvos Kasper en d'n stork

deel 1 – peuters en kleuters

deel 2 – lesbrieven midden- en bovenbouw basisonderwijs

Zeven lessen voor peuters en kleuters (onderbouw basisonderwijs)

Zeven lesbrieven voor midden- en bovenbouw basisonderwijs (onderbouw VO)

gebaseerd op en aansluitend bij

- prentenboek **Kikvos Kasper en d'n stork** | **Kikker Kasper en de ooievaar** (© 2022 Else Klomps)

- lied **Kikvos Kasper en d'n stork** (© 2023 Mareike Ziegler)

- verhaal **Kikvos in gevaar** (© 2023 Else Klomps)

* compleet met spelmateriaal en audio-ondersteuning

* ook inzetbaar bij en aanpasbaar naar andere minderheidstalen | meertaligheid oefenen

* vakoverstijgend inzetbaar

* deel 2 inpasbaar in dag- en weektaken | projectwerk | zelfstandig werken | groepjes- en groepswerk

* doorlopende leerlijn

Onderwijskundige inhoudslijnen:

kunstzinnige vorming (creatief proces): cultureel erfgoed – dans – drama – muziek

Nederlands: woordenschat – mondelinge taalvaardigheid – lezen – schrijven

Oriëntatie op jezelf en op de wereld: de ruimte om je heen – planten, dieren en de mens – jezelf en de ander

Digitale geletterdheid: digitale informatievaardigheden – mediawijsheid – praktische ICT-vaardigheden – computational thinking

Bewegingsonderwijs: tikspelen – springen – balanceren – bewegen op muziek

FREPA: bewustwording van eigen talen en talen in de omgeving – kennis over talen in de Achterhoek – kennis over taalverschillen

Vaardigheden: luisteren - spreken - schrijven

Theoretische onderbouwing: taalbewustzijn – taalvergelijking – immersie

Compleet met **spelmateriaal** en audio-ondersteuning

Bijlage A - Achterhoekse woorden en zinnen

A 1. Woorden in het boek

◀ www.youtube.com/watch?v=55Xhy5E8QxM

A 2. Dieren en hun Achterhoekse namen

◀ www.youtube.com/watch?v=l07l3tjemWY

A 3. Eenvoudige Achterhoekse zinnen en woorden om zelf een verhaal te maken

3.1 Zinnetjes ▶ www.youtube.com/watch?v=2q_j-SHRFT8

3.2 Woorden ▶ www.youtube.com/watch?v=oXyyaJO5KSc

3.3 Tellen ▶ www.youtube.com/watch?v=L6YuBu-uNSE

Bijlage KA - Kaartje Keer met Kasper Achterhoeks

Bijlage KD - Kaartje Keer met Kasper Duits

Bijlage KE - Kaartje Keer met Kasper Engels

Bijlage KN - Kaartje Keer met Kasper Nederlands

Bijlage KZ - Kaartje Keer met Kasper zonder tekst

Bijlage KiG - verhaal Kikvos in gevaar

◀ www.youtube.com/watch?v=3spxqen7IMw

Bijlage KKL - Kasper Kwaakt legborden

Bijlage KKF - Kasper Kwaakt fiches

Bijlage LA - Liedtekst Achterhoeks Kikvos Kasper en d'n stork

◀ www.youtube.com/watch?v=wOhK3tNaREQ

Bijlage LN - Liedtekst Nederlands Kikker Kasper en de ooievaar

◀ www.youtube.com/watch?v=-4JalOOQfDwl

Overige audio-ondersteuning (ook te vinden in de lessen zelf)

Bijlage A 4 Luisteren, herkennen en meedoen ▶ www.youtube.com/watch?v=DU22pxdb2qw

Bijlage A 5 Luisteren en verbinden ▶ www.youtube.com/watch?v=zIN2iQDfgyw

Bijlage A 6 Bewegen als een kikker of een ooievaar ▶ www.youtube.com/watch?v=MtYkZ5oeHOA

Bijlage A 7 Zeuken met Kasper ▶ www.youtube.com/watch?v=4pV9K36sWcA

Handig om erbij te hebben: prentenboek Kikvos Kasper en d'n stork | Kikker Kasper en de ooievaar.

Dit lespakket is met grote zorgvuldigheid samengesteld.

Klopt er iets niet of heb je tips voor verbetering? Laat het me weten.

Het prentenboek is verkrijgbaar via de boekhandel of rechtstreeks bij mij.

Heel veel plezier met dit lespakket!

Else Klomps MSEN

elsesboeken@gmail.com

PS.: er zijn ook kleurplaten verkrijgbaar van Kikvos Kasper.

Inhoud deel 1 – peuters en kleuters (onderbouw basisonderwijs)

Les	doelgroep	bijlage
Luisteren, herkennen en meedoen	peuters en ouder	
Luisteren en verbinden	(peuters) kleuters en ouder	
Bewegen als een kikker of een ooievaar	peuters, kleuters en ouder	KA
Bewegen op muziek	(peuters) kleuters en ouder	
Zeuken met Kasper	jonge peuters en ouder	KA, KKL
Kasper Kwaakt	oudere peuters, kleuters	KKL, KKF, KA
Kaartje Keer met Kasper	kleuters en ouder	KA, KN

Inhoud deel 2 – lesbrieven MB BB (onderbouw VO)

Werkvormen: **A** = Alleen/zelfstandig/individueel

G = groepjes

K = klassikaal/gehele groep

Lesbrief	werkvorm	bijlage
Kennismaken met 't Achterhooks A – Luisteren en lezen	A	LA
Kennismaken met 't Achterhooks B – Vergelijken en uitwisselen	G / K	LA
Een kort verhaal met dieren in het Achterhooks	A / G / K	LA
Zingen in 't Achterhooks	voorbereiding A / uitvoering (doen) (G) K	LA, LN
Achterhooks dierenkwartet maken	A / G / K	evt. KA
Een toneelstuk in 't Achterhooks	G / K	KiG
Een liedtekst in 't Achterhooks	A / G / afronding K	KiG, LA

Goed om te weten

Bij elke les en in elke lesbrief wordt aangegeven welke materialen er nodig zijn.

Lespakket

Kikvos Kasper en d'n stork

deel 1 – peuters en kleuters

Zeven lessen voor peuters en kleuters

gebaseerd op het tweetalige prentenboek

Kikvos Kasper en d'n stork | Kikker Kasper en de ooievaar (© 2022 Else Klomps)

en het lied **Kikvos Kasper en d'n stork** (© 2023 Mareike Ziegler)

compleet met spel materiaal en audio-ondersteuning

Onderwijskundige inhoudslijnen:

kunstzinnige vorming: cultureel erfgoed - dans - drama - muziek | Nederlands: woordenschat - mondelinge taalvaardigheid - lezen | oriëntatie op jezelf en op de wereld: de ruimte om je heen - planten, dieren en de mens - jezelf en de ander |

bewegingsonderwijs: tikspelen - springen - balanceren - bewegen op muziek

FREPA: bewustwording van eigen talen en talen in de omgeving - kennis over talen in de Achterhoek - kennis over taalverschillen

Vaardigheden: luisteren - spreken

Theoretische onderbouwing: taalbewustzijn - taalvergelijking - immersie

LUISTEREN, HERKENNEN en MEEDOEN

Doelgroep: peuters en ouder

Nodig:	Lied <i>Kikvos Kasper en d'n stork</i> (www.youtube.com/watch?v=wOhK3tNaREQ)
Tijd:	Af te stemmen op de spanningsboog van de peuters in de groep. Bied de activiteiten eventueel in delen aan.
Vorm:	passend bij jouw groep (aan tafel voor het eten in de kring etc.)
Tip:	Luister hier naar de uitspraak van de Achterhoekse zinnen in deze les

Doen 1 – luisteren

Luister eerst een paar keer samen naar het lied van Kasper.

Kunnen de kinderen ontdekken waar het over gaat?

Veurbeldvragen:

Waar geet 't liedje ovver? 't Geet ovver ne kikvos en ne stork

Welk geloed mek ne kikvos? (of: Ho klunk ne kikvos?) Ne kikvos kwaakt

Heur ie dat geloed ok in 't liedje?

Voorbeeldvragen:

Waar gaat het liedje over? *Een kikker, Kasper, kikvos Kasper etc.*

Welk geluid maakt een kikker? (of: Hoe klinkt een kikvos?) *Een kikker kwaakt*

Hoor je dat geluid ook in het lied?

Luister nogmaals naar het lied. Maak een gebaar (bijv. je hand als een bekje bewegen) als je *kwaak-kwaak* hoort.

Doen 2 – luisteren en herkennen

Als je het vervolg op een ander moment aanbiedt, laat dan eerst het lied weer horen en maak het gebaar als je kwaak-kwaak hoort.

Könt jullie dee bewaeging ok maken?

Kunnen jullie die beweging ook maken?

Könt jullie ok kwaken as ne kikvos?

Kunnen jullie ook kwaken als een kikker?

Laot maor es heuren.

Laat maar eens horen.

Luister nogmaals naar het liedje en moedig de kinderen aan mee doen met het *kwaak-kwaak* in het liedje; in gebaar en/of met gekwaak.

Doen 3 – luisteren, herkennen en meedoen

Laat het liedje later regelmatig horen.

Vertel daarbij eerst dat je naar Kaspers lied gaat luisteren.

Vraag de kinderen of ze nog weten waar het over gaat (*kikker*), welk geluid het diertje maakt (*kwaak-kwaak*) en welke beweging er bij hoort.

Moedig de kinderen weer aan om mee te doen.

Verdieping

In het lied is te horen dat Kasper gaapt als hij moe weer zijn blad kruipt.

Mot jullie was 's gapen? Wanneer?

Moeten de kinderen wel eens gapen? Wanneer?

Ho zut gapen deroet? Könt jullie dat laoten zeen?

Hoe ziet gapen eruit? Kunnen de kinderen het laten zien?

Ho klunk gapen? Könt jullie dat laoten heuren?

Hoe klinkt gapen? Kunnen de kinderen het laten horen?

Luister weer naar het lied. Maak een gaapbeweging als dit in het lied te horen is.

Zijn er kinderen die kunnen gapen als dit in het lied te horen is?

Zijn er ook kinderen die kunnen gebaren | kwaken op de goede momenten én gapen op het goede moment?

Variatie | afronding

Luister naar de Nederlandse versie van het lied (www.youtube.com/watch?v=-4JaIQQfDwI).

Herkennen de kinderen het? Horen ze verschillen met de eerder aangeleerde Achterhoekse versie?

LUISTEREN EN VERBINDEN

Doelgroep (peuters) kleuters en ouder

Nodig:	prentenboek <i>Kikvos Kasper en d'n stork</i> <i>Kikker Kasper en de ooievaar</i> lied <i>Kikvos Kasper en d'n stork</i> , te beluisteren via www.youtube.com/watch?v=wOhK3tNaREQ)
Tijd:	afhankelijk van de doelgroep (hoe jonger, hoe korter)
Vorm:	passend bij de groep (aan tafel voor het eten in de kring etc.)
Tip:	Luister hier naar de uitspraak van de Achterhoekse zinnen in deze les

Doen

Lees eerst een paar keer het verhaal van Kasper in het Achterhoeks voor. Vergeet de achterkant van het boek niet!

De tekening daar laat zien hoe het verhaal afloopt.

N.B.: spreek je zelf geen Achterhoeks, maak dan gebruik van de voorleesversie. De QR-code staat achterin het boek.

Bied daarna de Nederlandse versie van het verhaal aan.

Verwerking

De ene taal is de andere niet. Herkennen kinderen woorden uit de Achterhoekse versie?

Waar hebben ze die vaker gehoord?

Zijn er kinderen in de klas die zelf thuis nog andere woorden gebruiken voor bepaalde dingen | dieren? Geef hier ook aandacht aan.

Bespreek het verhaal met de kinderen.

Welke dieren staat der in 't boek? 'n Kikvos en 'n stork

Welke dieren staan er in het boek? *Een kikker en een ooievaar*

Ho het de kikvos? Kasper

Hoe heet de kikker? Kasper

Waar is Kasper? An de rand van de viever. Hee zit op 'n blad.

Waar is Kasper? Aan de rand van de vijver. Hij zit op een blad.

Wat dut de stork? Hee kik rond | hee wil Kasper vangen | hee kump heel kort an enzowieter.

Wat doet de ooievaar? Hij kijkt rond | hij wil Kasper vangen | hij komt heel dichtbij enzovoort.

Wee hef der wal 's 'n kikvos ezene? Waor was dat? Bie de viever | in de sloot | in de baeke enzowieter.

Wie heeft er wel eens een kikker gezien? Waar was dat? Bij de vijver | in de sloot | in de beek enzovoort.

Ho groot is ne kikvos?

Hoe groot is een kikker?

Wee hef der wal 's 'n stork ezene? Waor was dat? In de weide | op ne hogen paol enzowieter.

Wie heeft er wel eens een ooievaar gezien? Waar was dat? In de weide | op een hoge paal enzovoort.

Ho groot is ne stork?

Hoe groot is een ooievaar?

Wee hef der wal 's kroelzand ezene? Waor was dat? In de zandbak | de zandweg | 't zandpad | strand enzowieter.

Wie heeft er wel eens mul zand (of suikerzand) gezien? Waar was dat? In de zandbak | zandweg | strand enzovoort.

Wee hef der wal 's deur kroelzand elopen? Ho was dat? In kroelzand is lopen lastig, ie zakt derin weg.

Wie heeft er wel eens door mul zand (of suikerzand) gelopen? Hoe was dat? Door mul zand lopen is lastig, je zakt erin weg.

Op deze manier kan het hele verhaal stap voor stap doorlopen worden.

Hierbij kunnen steeds woorden uit beide talen worden gekoppeld.

N.B. Stem het aanbod af op het ontwikkelingsniveau van de kinderen in de groep.

Afronding

Luister naar het lied *Kikvos Kasper en d'n stork*. Zo komen de kinderen nogmaals in aanraking met de nieuwe woorden.

BEWEGEN ALS EEN KIKKER OF EEN OOIEVAAR

Doelgroep peuters, kleuters en ouder

© Else Klomps 2022, 2023, 2024

Nodig:	prentenboek <i>Kikvos Kasper en d'n stork</i> <i>Kikker Kasper en de ooievaar</i> lied <i>Kikvos Kasper en d'n stork</i> (https://youtu.be/wOhK3tNaREQ)
Tijd:	afhankelijk van de doelgroep (hoe jonger, hoe korter)
Vorm:	speel- of gymlokaal
Extra:	hoepels
Tip:	bijlage KA - kaartjes van <i>Kaartje Keer met Kasper</i> Luister hier naar de uitspraak van de Achterhoekse zinnen in deze les

Doen

Lees het verhaal van kikvos Kasper voor. Bespreek daarna samen hoe een kikker en een ooievaar bewegen.

Voorbeeldvragen:

Ho beweg ne kikvos? Ne kikvos sprunk. At e in 't water is, kan e zwommen.

Hoe beweegt een kikker? *Een kikker springt. Als hij in het water is, kan hij zwemmen.*

Ho beweg ne stork? Ne stork kan lopen en vlegen.

Hoe beweegt een ooievaar? *Een ooievaar kan lopen en vliegen.*

Zonder water könt mensen neet zwommen, en zonder vlöggele kö-w neet vlegen.

Zonder water kunnen mensen niet zwemmen, en zonder vleugels kunnen we niet vliegen.

Könt jullie wal springen as ne kikvos en lopen as ne stork?

Kunnen jullie wel springen als een kikker en lopen als een ooievaar?

Oefenen en spel

Laat de kinderen vanuit hurkzit springen als een kikker.

Als een ooievaar loopt, trekt hij zijn ene poot hoog op (tot tegen zijn buik) en zet hem daarna een klein stapje verder geluidloos op de grond. Dan trekt hij zijn andere poot op tot tegen zijn buik en zet deze een klein pasje verder heel stil weer neer.

Oefen deze manieren van bewegen eerst samen met de kinderen.

Wijs dan een kind aan dat ooievaar is. Heb je een grote groep dan kunnen een paar kinderen tegelijk ooievaar zijn.

De andere kinderen zitten in de kring als een kikker op een blad of in een hoepel; ze hebben hun ogen dicht.

De ooievaar loopt geluidloos buiten de kring om en blijft (eventueel op aangeven van de leerkracht) achter een kikker staan.

Merkt de kikker de ooievaar op (opkijken, omkijken)? Dan 'verandert' de ooievaar in een kikker, en de kikker wordt ooievaar. Ze ruilen van plek en het spel begint opnieuw.

Variatie

De kikkers springen vrij rond. De ooievaars mogen tikken, maar... in een hoepel zijn de kikkers veilig.

Wil je het moeilijker maken, haal dan steeds meer hoepels weg.

Verdieping

Pak (een deel van) de kaartjes van *Kaartje Keer met Kasper* erbij.

Bunt der nog meer dierkes dee-t anders bewaegt? Bievueurbeeld ne snekke, ne spinnekop of ne roepe

Zijn er nog meer dieren die anders bewegen? Bijvoorbeeld een slak, een spin of een rups

Könt jullie ok zo bewaegen?

Kunnen jullie (de kinderen) ook zo bewegen?

Kies twee andere dieren voor het spel. Een vogel lust rupsen, een kikker eet vliegen, een muisje lust wel een spin, een mol verorbert soms een jong muisje enzovoort.

Afsluiting

Luister samen naar het lied van Kasper.

Nodig:	lied <i>Kikvos Kasper en d'n stork</i> (www.youtube.com/watch?v=wOhK3tNaREQ)
Tijd:	10 – 15 minuten per keer
Vorm:	in de kring of vrij in het (speel)lokaal. Zorg ervoor dat elk kind voldoende speelruimte heeft.

Doen

Luister eerst samen naar het liedje *Kikvos Kasper en d'n stork*.

Wat is er allemaal te horen? *Gitaar, accordeon, kwaken, gapen, liedje, namen etc. etc.*

Wat gebeurt er in het liedje? *Kasper zit op een blad, de ooievaar komt dichtbij en Kasper wordt bijna opgegeten. Hij weet te ontsnappen door heel hard te kwaken, stompen en schoppen. Uiteindelijk zit hij heel moe weer op zijn blad. Dan verschijnt de ooievaar weer.*

Vertel de kinderen dat ze samen het avontuur van Kasper gaan uitbeelden.

Hoe dit moet ga je samen oefenen. Het oefenen kun je verdelen over meerdere momenten/dagen.

De bewegingen zijn hieronder beschreven.

Is het nog wat te ingewikkeld voor de kinderen, kies dan een aantal bewegingen (bijvoorbeeld 1, 2, 5, 7, 9, 11 en 13).

De kinderen staan klaar in een kring of vrij in het lokaal.

De muziek begint.

1. Bij de woorden *Kikvos Kasper zit geneuglijk op een blad* gaan de kinderen als een kikker op hun hurken zitten.
2. Bij de woorden *maor in de wiede dreigt een groot gevaar* staan de kinderen weer op
3. Ze houden meteen daarna een hand boven hun ogen, alsof ze in de verte turen.
4. Bij de woorden *stillekes stappend kump e heel kort an* lopen ze een paar passen op hun tenen.
5. Dan komen de woorden *Kikvos Kasper zit geneuglijk op een blad* weer en gaan de kinderen weer als een kikker op hun hurken zitten.
7. Bij *Wat d'r dan gebeurt dat wi-j neet wetten* staan de kinderen weer op.
8. Bij *Unze Kasper den wordt haoste op egetten* strekken ze de armen voor zich en klappen in de handen, als een klepperende snavel.
9. Bij *Maor hee kwaakt en schopt en stompt heel hard veur zien laeven* maken de kinderen boksbewegingen.
10. Bij *Kikker Kasper krup heel meu weer op zijn blad* gapen ze en gaan ze lekker liggen, alsof ze slapen.
11. Bij *Maor 't is nog steeds heerlijk* gaan ze als een kikker op hun hurken zitten.
12. Bij *Maor wee kump heel kort an...* springen ze weer overeind.
13. Bij *Oh oh* slaan ze verschrikt hun hand voor de mond.

Verdieping | variatie

Kunnen de kinderen het lied ook uitbeelden bij de Nederlandstalige versie?

Tip: Leuk om te presenteren aan een breder publiek, bijvoorbeeld bij een oudermiddag, show-van-het-jaar of jaarafsluiting.

ZEUKEN MET KASPER

Doelgroep: jonge peuters en ouder

Nodig:	- Eén of meer legborden van <i>bijlage KKL - Kasper Kwaakt</i> . <i>N.B.: Gebruik je meer legborden, kies dan zo gevarieerd mogelijk.</i> <i>Dek dubbele afbeeldingen af, zodat er maar één overblijft (dit geldt in elk geval voor Kasper en de ooievaar). Gebruik hiervoor eventueel de fiches van bijlage KKF - Kasper Kwaakt fiches</i>
Tijd:	- Losse kaartjes van <i>bijlage KA - Kaartje Keer met Kasper</i> (de afbeeldingen van de legborden).
Vorm:	variabel
Vorbereiding:	vanuit de kring (instructie) door het lokaal (zoeken)
Extra:	verstop vooraf het gewenste aantal kaartjes in het lokaal (afhankelijk van groepsgrootte etc.) <i>bijlage A 2 - Dieren en hun Achterhoekse namen</i> lied <i>Kikvos Kasper en d'n stork</i> (www.youtube.com/watch?v=wOhK3tNaREQ) <i>Prentenboek Kikvos Kasper en d'n stork Kikker Kasper en de ooievaar</i>
Tip:	<i>Luister hier naar de uitspraak van de dierennamen in bijlage A 2- Dieren en hun Achterhoekse namen</i> <i>Luister hier naar de uitspraak van de Achterhoekse zinnen in deze les.</i>

Doen

Laat de kinderen de gekozen legborden zien.

Welke dieren kennen de kinderen al? Bevestig het goede antwoord en bied gelijk het Achterhoekse woord aan.

Bijvoorbeeld

'Vogel' – 'Jao, dat is ne voggel.'

'Rups' - 'Jao, dat is ne roepe.'

'Lieveheersbeestje' - Jao, dat is 'n zunnenuuksken.'

Benoem de dieren die erop staan in het Achterhoeks en in het Nederlands.

Gebruik hiervoor bijlage A 2 - Dieren en hun Achterhoekse namen

Vertel de kinderen dat er kaartjes met dieren zijn verstoppt in het lokaal en dat zij die mogen gaan zoeken.

"Ik heb de kaartjes met dizze dierkes verstoppt. Könt jullie ze vinden?"

Een gevonden kaartje wordt op de goede plek op het legbord gelegd.

"He-j 'n kaartje evonden? Leg 't dan hier op de goeie plek op 't legbord."

Zijn alle verstopte kaartjes gevonden?

Benoem dan nog een keer de dieren die erop staan, in het Achterhoeks en in het Nederlands.

Variatie

Begin bij de jonge peuters met een beperkt aantal kaartjes en biedt dit een aantal keren aan.

Varieer later in de kaartjes die je aanbiedt. Zo wordt de woordenschat geleidelijk aan uitgebreid.

Afsluiting

Lees voor uit *Kikvos Kasper en d'n stork* | *Kikker Kasper en de ooievaar* of luister samen nog een keer naar het lied

KASPER KWAAKT

doelgroep: oudere peuters, kleuters

Nodig:	• Voor elk kind één of meer legborden van <i>bijlage KKL Kasper Kwaakt - legborden</i> • Voor elk kind zes fiches per legbord. Je vindt de fiches in <i>bijlage KKF Kasper Kwaakt - fiches</i> • kaartjes van <i>Kaartje Keer met Kasper</i> in het Achterhoeks (<i>bijlage KA</i>)
Tijd:	variabel
Vorm:	aan tafel
Extra:	<i>bijlage A 2 - Dieren en hun Achterhoekse namen</i>
Tip:	Luister hier naar de uitspraak van de dierennamen in <i>bijlage A 2- Dieren en hun Achterhoekse namen</i>

Uitleg

Kasper Kwaakt is een plaatjesbingo.

In *bijlage KKL Kasper Kwaakt – legborden* vind je zestien legborden, allemaal verschillend van elkaar. Op elk legbord staat een afbeelding van een kikker en van een ooievaar, zodat elk kind altijd een of twee fiches kan leggen.

Heeft een kind alle plaatjes op het legbord afgedekt met een fiche, dan roept het: 'KWAAK'.

Het kind dat als eerste het legbord correct heeft afgedekt en kwaakt, is de winnaar.

N.B.: door de opzet van het spel is het mogelijk dat er meer spelers tegelijk hun legbord(en) vol hebben.

Doen

Geef elk kind een legbord en zes fiches.

Neem de 18 kaartjes van *bijlage KA - Kaartje Keer met Kasper in het Achterhoeks* en leg ze op kop op een stapel of leg ze op kop in een doos, op een dienblad, onder een theedoek etc.

Pak een kaartje, noem de naam van het dier in het Achterhoeks en laat het kaartje zien aan de kinderen.

Staat het dier op het legbord? Dan wordt het afgedekt met een fiche.

Heeft het kind alle zes plaatjes afgedekt? Dan roept het 'KWAAK'.

N.B.: Speel je met meer legborden en komt een afbeelding vaker voor? Dan worden al deze afbeeldingen afgedekt met een fiche.

Variatie

- Wie heeft als eerste drie dieren op rij afgedekt? 'KWAAK'

- Geef elk kind in het groepje twee of drie legborden en twaalf | achttien fiches. Let op dat er voldoende variatie in de afbeeldingen op de twee aangeboden legborden zit. Alle twaalf | achttien plaatjes afgedekt? 'KWAAK'.

- Gebruik in plaats van de Achterhoekse kaartjes de kaartjes van een andere taal (Engels, Duits, andere thuistaal, Nederlands).

KAARTJE KEER MET KASPER

Doelgroep: kleuters en ouder

Nodig:	• kaartjes van <i>bijlage KA - Kaartje Keer met Kasper in het Achterhoeks</i> • kaartjes van <i>bijlage KN - Kaartje Keer met Kasper in het Nederlands</i>
Tijd:	variabel
Vorm:	aan tafel met een klein groepje kinderen, onder begeleiding (leerkracht, leerling BB, ouder etc.)
Extra:	<i>Bijlage A 2 - Dieren en hun Achterhoekse namen</i>
Tip:	kaartjes van <i>bijlage KZ – Kaartje Keer met Kasper zonder tekst</i> Luister hier naar de uitspraak van de diernamen in <i>bijlage A 2- Dieren en hun Achterhoekse namen</i>

Doen

Kaartje Keer met Kasper is een memoryspel.

Leg de kaartjes van de beide talen op kop op tafel en meng ze goed door elkaar.

Om de beurt mogen de kinderen twee kaartjes omdraaien.

Bij elk kaartje dat wordt omgekeerd noem je de naam van het dier in de taal die op het kaartje staat.

Horen de kaartjes bij elkaar? Dan mag het kind de twee kaartjes houden en nogmaals twee kaartjes pakken.

Horen de kaartjes niet bij elkaar? Dan worden ze weer teruggelegd op tafel en is een ander kind aan de beurt.

Door steeds de namen van de dieren in beide talen aan te bieden breiden de kinderen spelenderwijs hun woordenschat uit.

Variatie

- Achttien woorden te veel? Begin dan met een beperkt aantal kaarten.

- Kinderen met een andere thuistaal in de klas?

Vraag hen (of hun ouders) naar de namen van de dieren in hun eigen taal.

Print de blanco kaartjes van *bijlage KZ - Kaartje Keer met Kasper zonder tekst* uit en schrijf de woorden in de thuistaal van deze kinderen eronder.

Zo wordt meertaligheid nog meer bevorderd.

KAARTJE KEER MET KASPER met extra uitdaging?

Gebruik de Achterhoekse, de Nederlandse én de blanco kaartjes.

Laat drie kaartjes per beurt omdraaien en noem steeds de naam van het dier in de taal die op het kaartje staat.

Horen de kaartjes alle drie bij elkaar? Dan mag het kind de drie kaartjes houden en nogmaals drie kaartjes pakken.

Horen de kaartjes niet alle drie bij elkaar? Dan worden ze weer teruggelegd op tafel en is een ander kind aan de beurt.

Noem steeds de namen van de dieren in de aangeboden talen. Zo breiden de kinderen spelenderwijs hun woordenschat uit.

KAARTJE KEER MET KASPER Duits | Engels

Krijgen de kinderen ook Duits of Engels aangeboden?

Speel dan eens *Kaartje Keer met Kasper* in het Achterhoeks en Duits of Engels.

Je vindt de kaartjes in

bijlage KD – Kaartje Keer met Kasper Duits

en in

bijlage KE – Kaartje Keer met Kasper Engels.

Lespakket Achterhoeks

Kikvos Kasper en d'n stork

deel 2 – lesbrieven midden- en bovenbouw basisonderwijs

7 Lesbrieven voor midden- en bovenbouw basisonderwijs

gebaseerd op en aansluitend bij

- prentenboek **Kikvos Kasper en d'n stork | Kikker Kasper en de ooievaar** (© 2022 Else Klomps)

- lied **Kikvos Kasper en d'n stork** (© 2023 Mareike Ziegler)

- verhaal **Kikvos in gevaar** (© 2023 Else Klomps)

Inzetbaar bij zelfstandig werk, groepswerk en klassikaal werk.

Opklimmend in moeilijkheidsgraad

compleet met bijlagen en audio- en video-ondersteuning

Onderwijskundige inhoudslijnen:

Kunstzinnige vorming (creatief proces): beeldende vorming - cultureel erfgoed - dans - drama - muziek

Nederlands: woordenschat - mondelinge taalvaardigheid - lezen - schrijven

Oriëntatie op jezelf en op de wereld: de ruimte om je heen - planten, dieren en de mens - jezelf en de ander

Digitale geletterdheid: digitale informatievaardigheden - mediawijsheid - praktische ICT-vaardigheden - computational thinking

Bewegingsonderwijs: tikspelen - springen - balanceren - bewegen op muziek

FREPA: bewustwording van eigen talen en talen in de omgeving – kennis over talen in de Achterhoek – kennis over taalverschillen

Vaardigheden: luisteren - lezen - spreken - schrijven

Theoretische onderbouwing: taalbewustzijn – taalvergelijking – immersie

Lesbrief en werkblad **KENNISMAKEN MET 't ACHTERHOOKS A** - Luisteren en lezen**Nodig**

- ☐ pen
- ☐ computer met internet
- ☐ koptelefoon
- ☐ Lied *Kikvos Kasper en d'n stork* (<https://www.youtube.com/watch?v=wOhK3tNaREQ>)
- ☐ Liedtekst *Kikvos Kasper en d'n stork* (Achterhoeks)

Werkvorm

Zelfstandig

Luisteren en lezen

Lees eerst dit werkblad door.

Luister daarna naar het lied *Kikvos Kasper en d'n stork*.

Klaar? Pak dan de liedtekst erbij.

Luister nog een keer naar het lied en lees de tekst mee.

Denk je dat het meelezen nog beter kan? Luister nog een keer naar het lied en lees weer mee.

Beantwoord daarna de vragen.

Dat mag in het Nederlands, maar je mag het ook proberen in het Achterhoeks.

De titel van het liedje zegt het al: het gaat over een kikvos en een stork.

Wat voor dier is een kikvos?

Wat voor dier is een stork?

In het lied hoor je 'An de rand van d'n viever ma-k geerne waen.'

Wat betekent dat volgens jou?

Waar precies zit Kasper het allerliefst?

'Maor in de wiede dreigt een groot gevaor'

Wie of wat is dat grote gevaar?

Wat gebeurt er met Kasper?

Hoe ontsnapt hij aan het gevaar?

'Kikvos Kasper krup heel meu weer op zien blad

gauw 'n släöpken, want 't was mie wat...'

Wat wil Kasper gaan doen als hij weer op zijn blad is gekropen?

Lukt hem dat? Ja/nee, want.....

Klaar?

Dan kun je verder met de lesbrief *Kennismaken met 't Achterhooks B - Vergelijken en uitwisselen*.

Je leerkracht legt uit op welke manier je hieraan gaat werken.

lesbrief **KENNISMAKEN MET 't ACHTERHOEKS B** – Vergelijken en uitwisselen**Nodig**

- ☐ Lied *Kikvos Kasper en d'n stork* www.youtube.com/watch?v=wOhK3tNaREQ
- ☐ Liedtekst *Kikvos Kasper en d'n stork* (Achterhoeks)
- ☐ prentenboek *Kikvos Kasper en d'n stork | Kikker Kasper en de ooievaar*
- ☐ Lesbrieven en werkblad *Kennismaken met het Achterhoeks – luisteren en lezen*

Eventueel

- ☐ voorleesversie *Kikvos Kasper en d'n stork* in het Achterhoeks
www.youtube.com/watch?v=nqzkOYx5Vx0
- ☐ computer met internet
- ☐ koptelefoon(s)
- ☐ digibord

Werkvorm

Deze lesbrieven maak je samen.

Bijvoorbeeld in twee- of viertallen, groepjes of met de hele klas.

Je leerkracht vertelt hoe je dit gaat doen.

Vergelijken en uitwisselen

Vergelijk eerst de antwoorden van 'Luisteren en lezen' met elkaar.

Zijn er verschillen in de antwoorden?

Onderzoek samen wat het beste antwoord is.

Als het nodig is luister je samen weer naar het lied en lees je de liedtekst opnieuw.

Pak dan het prentenboek 'Kikvos Kasper en d'n stork | Kikker Kasper en de ooievaar' erbij.

Lees samen het verhaal in het Achterhoeks én in het Nederlands.

Het lied is een soort samenvatting van het verhaal in het prentenboek.

Bespreek samen welk stuk of welke stukken zijn weggelaten in het lied.

Het boek is tweetalig.

De Achterhoekse en de Nederlandse teksten staan onder elkaar.

Ga samen op zoek naar de Nederlandse betekenis van de volgende Achterhoekse woorden:

- gewaar worden	- de peute	- 't määölken	- enkelt
- bots	- de snebbe	- tungesken	- luk
- 't kroelzand	- af eäösd	- alderbastend	- de röste

Klopt de Nederlandse hertaling altijd? Ja/nee

Hoe zou dat komen?

Ken je nog meer Achterhoekse woorden?

Zijn er mensen in je omgeving die er nog meer kennen?

Waar/hoe zouden deze mensen de Achterhoekse taal geleerd hebben?

Afronding

Luister en kijk samen naar de video *Woorden in het boek* www.youtube.com/watch?v=55Xhy5E8QxM

Spreek de mensen in jouw omgeving de woorden op een andere manier uit?

Het Achterhoeks is een rijke taal. De uitspraak kan per buurt of dorp verschillen.

Dat is niet erg. Achterhoekers verstaat mekaar toch wel (Achterhoekers begrijpen elkaar toch wel).

lesbrief **EEN KORT VERHAAL MET DIEREN IN HET ACHTERHOEKS****Nodig**

- ☐ Bijlage A – 1 Woorden in het boek
- ☐ Bijlage A – 2 Dieren en hun Achterhoekse namen met geluidsbestand
- ☐ Bijlage A – 3 Eenvoudige Achterhoekse zinnen en woorden om zelf een verhaal te maken
- ☐ Pen en papier
- ☐ Computer met internet
- ☐ Koptelefoon

Eventueel

- ☐ Lesbrieven Kennismaken met het Achterhoeks, deel 1 en 2
- ☐ Liedtekst Kikvos Kasper en d'n stork
- ☐ Prentenboek Kikvos Kasper en d'n stork | Kikker Kasper en de ooievaar

Werkvorm

Je kunt deze lesbrief alleen of samen met anderen .
 Bijvoorbeeld in twee- of viertallen, groepjes of met de hele klas.
 Je leerkracht vertelt hoe je dit gaat doen.

Uitleg

Heb je de lesbrief *Kennismaken met het Achterhoeks* klaar?

Dan ken je al wat Achterhoekse woorden en zinnetjes.

In deze lesbrief komen er nog wat meer dieren, woorden en zinnetjes bij.

Daarmee kun je zelf een kort verhaal bedenken met een paar Achterhoekse dieren in de hoofdrol.

Vorbereiden*Even opfrissen*

Ga naar www.youtube.com/watch?v=55Xhy5E8QxM (Woorden in het boek)

Luister naar de woorden en lees ondertussen mee. Nog een keer luisteren? Prima.

Kennismaken met Achterhoekse dierennamen

Ga daarna naar www.youtube.com/watch?v=l07l3tjemWY (Dieren en hun Achterhoekse namen)

Luister naar de woorden en kijk goed naar de plaatjes.

Luister daarna nog een keer naar de woorden en lees de woorden (bijlage A – 2) ondertussen mee.

Achterhoekse zinnen en woorden

Nu hoef je alleen nog maar wat Achterhoekse zinnetjes en woorden te leren.

Pak bijlage A – 3 Eenvoudige Achterhoekse zinnen en woorden om zelf een verhaal te maken

Ga naar www.youtube.com/watch?v=2q_j-SHRFT8 (3.1 Zinnetjes in het Achterhoeks),

Luister naar de zinnen en lees mee.

Doe hetzelfde met www.youtube.com/watch?v=oXyyaJO5KSc (3.2 Woorden in het Achterhoeks).

Wil je leren tellen in het Achterhoeks, luister dan ook naar www.youtube.com/watch?v=L6YuBu-uNSE (3.3 tellen in het Achterhoeks).

Doen

Je hebt de Achterhoekse namen van dieren geleerd. Kies een paar van die dieren.

Wat zou er gebeuren als die dieren elkaar tegenkomen?

Schrijf in het Achterhoeks een kort verhaal over hun belevenissen.

Je kunt de woorden en zinnen gebruiken die je net geleerd hebt, maar ook andere woorden.

Tip 1: Weet je niet hoe je een woord moet schrijven? Schrijf het dan gewoon zoals je het zegt (fonetisch).

Tip 2: Je kunt het verhaal ook eerst in het Nederlands bedenken en daarna vertalen naar het Achterhoeks.

Klaar? Luister naar elkaars verhalen.

lesbrief **ZINGEN IN 't ACHTERHOOKS****Nodig**

- ☐ Lied *Kikvos Kasper en d'n stork* www.youtube.com/watch?v=wOhK3tNaREQ
- ☐ Bijlage LA - Liedtekst *Kikvos Kasper en d'n stork*
- ☐ Karaokeversie (met tekst in beeld) www.youtube.com/watch?v=4Hr_9BrKtwg
- ☐ Meezingversie (geneuriede melodielijn) www.youtube.com/watch?v=radjJhsOOkk
- ☐ Bijlage LN - Liedtekst *Kikker Kasper en de ooievaar*
- ☐ Digibord

Eventueel

- ☐ Computer met internet
- ☐ Koptelefoon

Werkvorm

Voorbereiding: individueel (eventueel)

Doen: met de hele klas | groep

Voorbereiding – luisteren

Het klinkt misschien raar, maar zingen doe je ook met je oren; het begint met luisteren.

Luister een aantal keren heel goed naar het lied. Beantwoord voor jezelf de volgende vragen:

- wie/wat zijn de personages (hoofdpersonen) in het lied?
- in welke taal wordt het lied gezongen?
- wat gebeurt er in het lied?
- welk gevoel past bij het lied?

Pak daarna de liedtekst erbij. Luister weer een aantal keren naar het lied en lees de tekst mee.

Is het je opgevallen dat het laatste refrein afwijkt van de eerdere refreinen?

Doen – lied aanleren

Je hebt nu een beetje een idee van de melodie, de woorden, hun uitspraak en de betekenis van het lied. Tijd om het lied echt aan te leren.

Dit doe je samen met je klas | groep. Je leerkracht geeft aan wanneer jullie dat gaan doen.

Het lied aanleren kan op verschillende manieren. Een paar voorbeelden:

1. De tekst staat klaar op het digibord. Je luistert samen naar het lied en iemand wijst de woorden aan. Na een paar keer luisteren wordt steeds één woord of een stukje van een zin aangewezen, dat iedereen mee mag zingen. Het is belangrijk dat dit op de goede toon en met de goede woorden gebeurt. Oefen net zo lang tot het echt helemaal klopt. Daarna gaan jullie pas met een volgend woord/stukje tekst aan de slag. Hoe vaker gezongen, hoe meer tekst iedereen mee mag zingen, net zo lang tot het hele lied is ingestudeerd.
2. Iemand zingt steeds een stukje tekst voor. Daarna zingen jullie het stukje na. Zo leer je stap voor stap het hele lied. Let steeds op of je de goede melodie en de goede woorden zingt.

Verdieping

Ken je het lied echt goed? Op naar de volgende uitdagingen:

- ☐ Lukt het om met de Achterhoekse karaoke-versie (die met de woorden erbij) mee te zingen?
- ☐ Lukt het om met meezingversie (zonder tekst erbij) mee te zingen? Ook uit het hoofd?
- ☐ Luister naar de Nederlandstalige versie. Hoor je de verschillen met het Achterhoekse lied?
- ☐ Lukt het om de Nederlandse tekst mee te zingen met de meezingversie (zonder tekst)?
- ☐ Kun je de tekst anders laten klinken? Boos? Spannend? Verdrietig? Blij? Hoe doe je dat dan?

lesbrief **ACHTERHOOKS DIERENKWARTET MAKEN****Nodig**

- ☐ overzicht *Dieren en hun Achterhoekse namen*
- ☐ pen/potloden/stiften
- ☐ computer met internetverbinding
- ☐ Stevig papier
- ☐ Lijm en schaar

Eventueel

- ☐ Bijlage KA (*Kaartje Keer met Kasper in het Achterhoeks*)
- ☐ Koptelefoon
- ☐ Geluidsbestand *Dieren en hun Achterhoekse namen* www.youtube.com/watch?v=l07l3tjemWY

Werkvorm

Alleen, in groepjes of met de hele klas.

Je leerkracht vertelt op welke manier gewerkt wordt.

Ende - Ente

Soort: watervogel

Omgeving: vlier, sloot

Jongen: 7 – 11 eier

Gevaar: watervervuiling,
droogte, jacht

Uitleg

In de buurt van kikvos Kasper, hier in de Achterhoek, leven heel veel dieren en diertjes.

Achttien daarvan vind je terug in het overzicht *Dieren en hun Achterhoekse namen* en in het spel *Kaartje Keer met Kasper*.

Doen

Maak een kwartet van Achterhoekse dieren.

Dit doe je op de computer.

Je leerkracht vertelt je van welk dier, of welke dieren, jij (of jouw groepje) het kwartet verzorgt.

Per dier zoek je een duidelijke afbeelding.

Je gaat op zoek naar informatie over het dier en kiest vier kenmerken. Bijvoorbeeld:

- ☐ Wat voor soort dier is het? Een zoogdier, insect, amfibie, vogel of nog iets anders?
- ☐ Wat is de omgeving van het dier? Een landschap met houtwallen? Zoet water? Iets anders?
- ☐ Wanneer is het dier actief? Overdag? 's Nachts? Altijd?
- ☐ Waar maakt het dier zijn nest?
- ☐ Hoeveel jongen krijgt het dier per keer?
- ☐ Hoe oud kan het dier worden?
- ☐ Wat is de grootste vijand | bedreiging van het dier?
- ☐ Heeft het dier natuurlijke vijanden?

Spreek vooraf samen af hoe groot de kaarten worden.

Zorg dat er minstens vier kwartetkaarten (één dier) op een vel papier passen.

Zet de Achterhoekse naam van het dier op de kwartetkaarten en gebruik zoveel mogelijk Achterhoekse woorden bij de kenmerken. Bijvoorbeeld *omgeving*, *aeten*, *gevaor*, *laeftied*.

Alles verzameld?

Controleer je werk en verbeter indien nodig.

Vraag je leerkracht of je je werk mag uitprinten.

Lijm het op stevig papier en knip de kaarten uit.

Iedereen klaar?

Kwartetten maar!

Roepe

Soort: larve van vlinder

Omgeving: tussen
bladeren

Aeten: blad van planten,
beume, struken

Vijand: sluipwesp,
sluipvlieg

lesbreve veur gevorderden **EEN TONEELSTUK in 't ACHTERHOOKS**

Neudeg

- ☐ pen en papeer
- ☐ computer met internetverbinding
- ☐ Wiesneus 2024 bladziede 8 en 9
of
bielaoge KG (*verhaal Kikvos in gevaor*)
- ☐ Koptelefoon
- ☐ Veurlaesversie *Kikvos in gevaor* www.youtube.com/watch?v=3spxqen7IMw

Warkvorm

In groepjes of met de hele klas.

Oew leerkracht vertelt op welke manier ewarkt wordt.

Veurbereiding

Luster naor de veurlaesversie van *Kikvos in gevaor*.

Laes ondertussen 't verhaal met.

Lastig? Gewoon wat vaeker oefenen.

Laes daornao zelf 't verhaal hardop veur um de oetspraak* van de weurde te oefenen.

**Oetspraak? Uutspraak? 't is allebei good. 't Lig der maor net an waor o-j bunt in d'n Achterhook.*

Doon

Maak 'n toneelstuk van 't verhaal.

Verdeel 't verhaal in scenes.

Bedenk veur elke scene hovölle spöllers der neudeg bunt.

Bedenk ok wat ze mot doen en welke tekst ezeg mot worden.

Schrief alles secuur op.

Veurbeeld:

Scene 3:

Alle kinder en de meester/juf in de klas.

Meester/juf: *Zo Finn, 't is tied veur oewe spraekbeurte.*

Finn (geet veur de klasse staon): *Miene spraekbeurte geet over kikvöske. Elken dag kom ik langs ne viever en*

(schrief zelf de tekst wieter)

Scene 5:

Iederene in de klas. Finn strukelt met de emmer. Alles völt deroet.

De kinder raert en sommigen kroept op taofel.

Finn: *Iederene naor boeten! Dan kan ik Kasper zeuken!*

Finn blif op 't toneel, alle anderen af.

Oefenen en spöllen

Verdeel met mekare de rollen en oefen de teksten.

Mag 't stuk ok op evoerd worden veur de andere klassen en/of veur de olders?

Dan is veur elke scene een decor neudig. Wee geet dat ontwarpen? En wee geet dat bouwen?

Welke attributen bunt der neudig?

Wee dech nao over kleding en schmink of masker?

Verdeel met mekare alle taken.

Alles klaor? Oefen dan nog een maol wat 't stukke en verras 't publiek.

Succes!

lesbreve veur gevorderden **EEN LIEDTEKST in 't ACHTERHOOKS****Neudeg**

- ☐ pen en papeer
- ☐ computer met internetverbinding
- ☐ Wiesneus 2024 bladziede 8 en 9
of
bielaoge KG (*verhaal Kikvos in gevaor*)
- ☐ Koptelefoon
- ☐ Veurlaesversie *Kikvos in gevaor* www.youtube.com/watch?v=3spxqen7IMw
- ☐ Lied *Kikvos Kasper en d'n stork* www.youtube.com/watch?v=wOhK3tNaREQ
- ☐ Meezingversie (geneuriede melodielijn) <https://youtu.be/radiJhsO0Kk>
- ☐ Bijlage LA - Liedtekst *Kikvos Kasper en d'n stork*

Warkvorm

Alleen of in groepjes.

Oew leerkracht vertelt op welke manier ewarkt wordt.

De afronding is met de hele klas.

Doon

Bedenk en schrief één of meer coupletten veur 'n lied bie 't verhaal *Kikvos in gevaor*.

Gebroek hievr de melodie van *Kikvos Kasper en d'n stork*.

Anpak

- ☐ Luster naor 't verhaal *Kikvos in gevaor* en laes de tekst met.
Do dat zo vaak as neudig is.
- ☐ Luster ok naor 't lied *Kikvos Kasper en d'n stork* en laes de tekst met.
Zorg dat de melodie good in oew heufd zit.
- ☐ Bedenk wat de allerbelangriekste onderdelen van 't verhaal bunt.
- ☐ Kiek good naor de tekst van 't lied van *Kikvos Kasper en d'n stork*.
Welke coupletten könt weer gebroekt worden?
Welke coupletten mot an epast worden?
Schrief daorveur een passende tekst in 't Achterhooks.
Luster steeds naor de *meezingversie*. Past de weurde good op de melodie? Klopt 't ritme ok?

Klaor? Oefenen maor.

Tevraene ovver oew couplet of oewe coupletten?

Vraag anderen (leerkracht, klasgenoten) of ze met wilt lusteren en met wilt laezen.

Misschien hebt ze nog tips veur oe.

Afronding

Oefen samen alle coupletten dee-t bedacht bunt.

Gebroek hievr eventueel de tips oet de lesbrief *Zingen in 't Achterhooks*.

Tip

Leuk bie 't *Toneelstuk in 't Achterhooks* (zee de andere lesbreve veur gevorderden).